

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

METHODICAL APPROACHES TO ANALYSIS OF INTANGIBLE ASSETS

Каткова Н.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і економічного аналізу,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

Лакутіна К.С.

магістрант,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

У статті узагальнені методичні підходи до економічного аналізу нематеріальних активів. Визначені перспективні напрями розвитку методики аналізу нематеріальних активів, зокрема портфельний та патентний аналіз нематеріальних активів; аналіз рівня розвитку нематеріальних активів; економічний аналіз використання нематеріального капіталу підприємства.

Ключові слова: нематеріальні активи, аналіз, методичний підхід, показник, ефективність, розвиток.

В статье обобщены существующие методические подходы к экономическому анализу нематериальных активов. Определены перспективные направления развития методики анализа нематериальных активов, в частности портфельный и патентный анализ нематериальных активов; анализ уровня развития нематериальных активов; экономический анализ использования нематериального капитала.

Ключевые слова: нематериальные активы, анализ, методический подход, показатель, эффективность, развитие.

In the article the going methodical approaches to the economic analysis of intangible assets are generalized. The prospective directions of the development of the methodology for the analysis of intangible assets, in particular, portfolio and patent analysis of intangible assets, analysis of the level of development of intangible assets, economic analysis of the using of the intangible capital of the enterprise are determined.

Keywords: intangible assets, analysis, methodical approach, indicator, efficiency, development.

Постановка проблеми. Стрімкі зміни у глобальній економіці, зумовлені переходом від економіки, що базується на матеріальних активах, до інформаційної економіки, спричиняють постійний ріст впливу нематеріальних активів підприємства на рівень та якість прийнятих управлінських рішень, що, у свою чергу, зумовлює необхідність подальшого розвитку та вдосконалення методичних підходів до аналізу нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий вплив на розвиток методології аналізу нематеріальних активів здійснили такі поважні науковці, як Ф.Ф. Бутинець, М.Г. Чумаченко, Є.В. Мних, О.В. Олійник, П.Я. Попович, М.С. Пушкар, М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов, В.М. Івахненко, К.В. Ізмайлов, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, А.В. Череп, Г.В. Савицька.

Останнім часом дослідження питань, пов'язаних із різними аспектами економічного аналізу нематеріальних активів, висвітлювалися у працях К.О. Анохіної [1], М.І. Бабіч, Н.М. Батищевої, О.В. Кантаєвої [2], Т.М. Банасько [3], О.В. Вакун [4,5], В.М. Диби [5], О.В. Корнух [7], М.В. Плекан [8], В.Л. Поліщук, І.Д. Лазаришиної [9], І.Т. Райковської [10], О.В. Романенко [12], Ю.В. Чуб [12] та інших [13].

Метою статті є узагальнення методичних підходів до економічного аналізу нематеріальних активів і визначення їх перспективних напрямів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сьогодення економічний аналіз нематеріальних активів є одним із найважливіших складників аналізу господарської діяльності підприємства. Узагальнюючи підходи до економічного аналізу нематеріальних активів

(НА) у працях науковців, можна виокремити такі традиційні напрями, як:

- аналіз частки НА у майні підприємства (у складі необоротних активів та у складі всіх активів підприємства);
- аналіз наявності та руху НА;
- аналіз стану НА та їх відновлення;
- аналіз структури НА в розрізі різноманітних класифікаційних ознак (за видами та призначенням, за ступенем правової захищеності, за джерелами їх надходження та вибуття, за строками корисного використання);
- аналіз потреби та забезпеченості НА;
- аналіз за ступенем ліквідності НА;
- аналіз інвестицій в НА;
- аналіз ефективності використання НА;
- аналіз впливу факторів на ефективність використання НА;
- аналіз резервів збільшення обсягів виробництва за рахунок використання нематеріальних об'єктів.

Разом із тим, ґрунтуючись на узагальненні результатів досліджень, можна виділити і нові підходи до економічного аналізу нематеріальних активів.

Так, для формулювання завдань аналізу використання нематеріальних активів В.М. Діба у своєму дисертаційному дослідженні пропонує інтелектуальну власність підприємств, що характеризується результатами наукової і винахідницької діяльності, об'єднати в окремі об'єкти аналізу – «патентний портфель» нематеріальних активів підприємства. Такий підхід до визначення об'єкта аналізу використання НА дає змогу згрупувати охоронні документи, включені до «патентного портфеля» НА, за ступенем ліквідності у 3 групи: ключові патенти, другорядні патенти, некорисні патенти [6].

Під портфельним аналізом НА інноваційно-орієнтованих підприємств розуміється інструмент, за інформацією якого керівництво підприємства ідентифікує та оцінює корисність НА з метою здійснення капітальних інвестицій у найбільш прибуткові чи перспективні об'єкти прав інтелектуальної власності або скорочення (припинення) капітальних інвестицій у неефективні об'єкти [6].

На думку автора, до основних складників аналізу використання нематеріальних активів інноваційно-орієнтованого підприємства слід віднести:

- аналіз патентного середовища у сфері функціонування підприємства;
- аналіз потреби підприємства в НА для формування доходного патентного портфеля;
- оцінку вартості патентного портфеля НА підприємства;
- оцінку й аналіз динаміки обсягів патентного портфеля нематеріальних активів для прогнозування тенденцій його нарощування;
- оцінку й аналіз групової структури патентного портфеля НА та її зміни (за джерелами

надходження, за видами правової захищеності охоронних документів, за термінами корисного використання і рівнем ліквідності, за причинами вибуття НА);

- аналіз життєвого циклу виробництва продукції та оцінка корисності НА;
- дослідження причинно-наслідкових залежностей впливу обсягів і структури патентного портфеля НА на доходи від реалізації нової продукції підприємства;
- аналіз патентовіддачі та доходності патентного портфеля НА підприємства;
- аналіз патентної активності та патентоздатності підприємства та її зміни;
- аналіз конкурентоспроможності впроваджених у виробництво інновацій [6].

Для оцінки конкурентних переваг корпорації з урахуванням НА запропоновані групи критеріїв. У межах кожного з обраних критеріїв оцінки запропоновано систему аналітичних показників НА для бальної оцінки конкурентних переваг корпорації:

1) критерій ступеня новизни НА (наявність вітчизняного чи зарубіжного аналога, ступінь подібності з таким аналогом, характер змін, які виникнуть під час використання НА, конкурентоздатність на внутрішньому ринку, конкурентоздатність на зовнішньому ринку, можливість скорочення імпорту чи збільшення експорту в результаті використання НА);

2) критерій комплексності (кількість галузей, в яких може бути використано НА, ступінь задоволення внутрішніх потреб організації, кількість використаних технологій під час створення НА);

3) критерій ефективності (потреба НА на внутрішньому ринку, потреба НА на зовнішньому ринку, ефективність використання НА, необхідність залучення спеціалістів зі сторони для впровадження НА підприємством, імовірність успіху підприємства під час упровадження НА);

4) критерій готовності до використання в подальшій господарській діяльності (обсяг витрат, що є необхідним для доведення НА до рівня використання у виробництві чи реалізації, кількість спеціалістів, яких необхідно залучити для доведення НА до практичного використання, спектр галузей, спеціалістів з яких необхідно залучати для реалізації НА, готовність персоналу, устаткування та інших об'єктів, що пов'язані з НА, ефективно взаємодіяти);

5) критерій суспільної значущості НА для підприємства (соціальна значущість упровадження НА, зміна ситуації із зайнятістю працівників у результаті використання НА, зміна вимог до професійного рівня працівників під час упровадження НА, зміна екологічної ситуації в результаті застосування НА на практиці) [6].

Окремо автор виокремлює патентний аналіз як інструмент розв'язання технічних, правових і кон'юнктурних завдань, пов'язаних із розробленням або просуванням продукції, в якій містяться науково-технічні досягнення, для забез-

печення конкурентоспроможності цієї продукції. У його складі – аналіз патентної чистоти, аналіз патентно-ліцензійної активності в галузі, аналіз патентної спроможності, аналіз патентного портфеля.

К.О. Анохіна у своєму дисертаційному дослідженні запропонувала методику комплексного аналізу нематеріальних активів, яка містить оцінку, аналіз ефективності використання, рівнів зносу та розвитку нематеріальних активів підприємства [1].

До узагальнюючих показників ефективності використання нематеріальних ресурсів підприємства авторка відносить таку систему показників [1].

Як прямі ресурсні показники пропонується використовувати показники рентабельності та продуктивності нематеріальних активів (рентабельність НА характеризує розмір прибутку підприємства, який припадає на гривню НА, продуктивність НА – обсяг продукції підприємства, який вироблено на одну гривню НА підприємства). Зворотними ресурсними показниками є період окупності НА (свідчить про час, за який відбудеться повернення вартості НА завдяки отриманню прибутку, або у скільки разів вартість НА перевищує прибуток підприємства) та ємність продукції за нематеріальними ресурсами (показує обсяг НА, який був задіяний для виробництва однієї гривні продукції підприємства).

Прямими витратними показниками ефективності НА із використанням прибутку як ефекту є амортизентабельність НА (характеризує обсяг прибутку, який припадає на одиницю НА підприємства) та рентабельність поточних витрат на утримання НА (показує, скільки прибутку підприємства припадає на одиницю поточних витрат на утримання НА, за винятком амортизації). Прямими витратними показниками ефективності НА із продукцією як показником ефекту діяльності є амортизентабельність НА (показує, який обсяг продукції підприємства припадає на гривню амортизаційних відрахувань) та віддача витрат на утримання НА підприємства (характеризує кількість продукції, яка вироблена підприємством у розрахунку на одну гривню витрат на утримання НА).

Зворотними витратними показниками ефективності із прибутком як показником ефекту є показники амортизентабельності прибутку за НА (характеризує обсяг амортизаційних відрахувань від вартості НА, який припадає на гривню прибутку підприємства) та витратоємності прибутку за НА (показує кількість гривень-витрат на утримання НА підприємства, яка припадає на одну гривню прибутку підприємства). Зворотними витратними показниками ефективності НА із продукцією як показником ефекту є показники амортизентабельності продукції за НА (характеризує обсяг амортизаційних відрахувань НА, які припадають на одиницю продукції підприємства, або питому вагу амортизації НА

у вартості продукції підприємства) та витратоємності продукції за НА (показує кількість витрат на утримання НА, яка припадає на гривню продукції підприємства, або питому вагу поточних витрат, пов'язаних із НА (за винятком амортизаційних відрахувань) у вартості продукції підприємства).

Розрахунок часткових показників ефективності використання НА підприємства проводиться за тією самою системою показників і методикою розрахунку, тільки на рівні окремого виду НА або на прикладі окремого об'єкту НА [1].

Для розрахунку рівня морального зносу об'єктів НА першої і другої форми запропоновано такі методичні підходи [1].

Ступень морального зносу НА першої форми пропонується розраховувати за допомогою коефіцієнта (KIH_{m1}):

$$KIH_{m1} = \frac{BH_n - BH_e}{BH_n} \times 100\%,$$

де BH_n , BH_e – первісна та відновна вартість об'єкту НА.

Відновна вартість об'єкту НА визначається залежно від вартості нового об'єкту НА та зміни корисності старого і нового об'єктів НА за формулою:

$$BH_e = BH_n \times \frac{K_c}{K_n},$$

де BH_n – первісна вартість нового (однотипного із старим) об'єкту НА; K_c , K_n – корисність старого та нового об'єкту НА.

Розрахунок рівня морального зносу НА другої форми (KIH_{m2}) пропонується розраховувати за формулою:

$$KIH_{m2} = \frac{K_n - K_c}{K_n} \times 100\%.$$

За рахунок співвідношення корисності старого і нового об'єкту НА можна отримати показник, який характеризує ступінь зменшення вартості НА підприємства щодо нових зразків.

Коефіцієнт загального морального зносу (KI_m) розраховуватиметься за формулою, яка дає змогу врахувати вплив двох складників морального зносу:

$$KI_m = (1 - (1 - KI_{m1}) \times (1 - KI_{m2})) \times 100\%$$

У дужках наведено коефіцієнти моральної придатності першої та другої форм, які характеризують ступінь придатності, незношеності об'єкту НА підприємства окремо під впливом цін і корисності НА.

Загальний коефіцієнт морального зносу характеризує ступінь зношеності об'єктів НА як під впливом зменшення вартості, так і за рахунок збільшення корисності нових об'єктів НА, які з'являються на ринку підприємства.

З метою оцінки рівня розвитку нематеріальних активів К.О. Анохіною розроблена система укрупнених показників рівня розвитку НА, які розкриваються за допомогою відповідних часткових показників [1].

1. Рівень розвитку НА, які пов'язані з технологіями, розкривається такими укрупненими показниками, як витрати підприємства (характеризують усі види витрат, які несе підприємство у зв'язку із відтворенням цього виду НА (витрати на НДДКР; обсяги венчурного фінансування з коштів організації; втрати на придбання новітніх технологій)); кількість об'єктів (характеризують арифметичну кількість усіх об'єктів НА цього виду (кількість документально підтверджених патентів та інших прав на об'єкти НА, які пов'язані із технологіями; рівень розвитку інтернет-технологій (доменні імена, якість веб-сайту, кількість відвідувачів сайту та інші); ступінь покриття потреб у програмному забезпеченні; рівень розвитку незапатентованих технологій); рівень морального зносу (є одночасно частковим і укрупненим показником рівня розвитку НА, які пов'язані з технологіями).

2. Рівень розвитку НА, які пов'язані з користуванням природними ресурсами, майном та іншими правами, характеризується частковими показниками рівня розвитку, а саме кількістю документально підтверджених прав на користування природними ресурсами, майном тощо; кількістю дозволів на будівництво, ведення діяльності та інших дозвільних документів; рівнем економічних або інших привілеїв, які забезпечені правами на користування майном, земельними ділянками, дозволами на ведення діяльності тощо.

3. Рівень розвитку НА, які пов'язані з творчою діяльністю, пропонується розкривати укрупненими показниками, які збігаються із частковими (кількість прав на літературні, художні, музичні твори тощо; рівень економічних або інших привілеїв, які забезпечені правами на літературні, художні, музичні твори тощо).

4. Рівень розвитку НА, які пов'язані з комерційними позначеннями. Укрупнені показники цього рівня розвитку НА збігаються із частковими і включають кількість об'єктів НА, які пов'язані з комерційними позначеннями (торговельні марки, знаки обслуговування, логотипи, слогани, знаки відповідності, сертифікаційні знаки); рівень морального зносу НА, які пов'язані з комерційними позначеннями; рівень погодженості об'єктів НА, які пов'язані з комерційними позначеннями, з властивостями і якостями товару і підприємства.

5. Рівень розвитку НА, які пов'язані з комунікаційними відносинами, характеризуються такими укрупненими показниками, як рівень стійкості комунікаційних відносин (характеризує стійкість відносин із найближчим зовнішнім середовищем і розкривається за допомогою таких часткових показників, як частка клієнтів, з якими встановлені стійкі комунікаційні відносини; частка постачальників і партнерів, з якими встановлені стійкі комунікаційні відносини; частка постійних клієнтів, постачальників, партнерів (5 років і більше) до загальної); рівень роз-

витку комунікацій (оцінює якість комунікацій підприємства і розкривається двома частковими показниками, такими як розвиток PR-діяльності та рівень розвитку зворотного зв'язку з клієнтами); кількість скарг клієнтів, постачальників, партнерів (кількість соціальних конфліктів).

6. Рівень розвитку НА, які пов'язані з людським капіталом. До укрупнених показників пропонується віднести рівень підготовленості персоналу (характеризує і містить часткові показники: ступінь освіченості працівників (частка працівників з вищою освітою); витрати на освіту та підвищення кваліфікації на одного працівника; рівень професійних знань (за видами працівників)); показники динаміки персоналу (середній стаж роботи працівника і коефіцієнт постійності кадрів); рівень системи стимулювання персоналу (характеризує ступінь умотивованості персоналу до виконання своїх функцій). Для оцінки цього показника пропонується використовувати такі часткові показники, як рівень мотивації персоналу; мікроклімат у трудовому колективі; участь персоналу в інноваційній діяльності).

7. Рівень розвитку НА, який пов'язаний з репутацією. Укрупненими показниками є фінансова сталість (описує ступінь економічної стабільності та привабливості підприємства і містить такі показники, як рівень фінансової стабільності і рівень інвестиційної привабливості підприємства) і сприйняття підприємства зовнішньою середою (пропонується використовувати такі часткові показники, як рівень якості продукції; рівень соціальної відповідальності; історія підприємства).

Автором також обґрунтовано використання з метою оцінки рівня розвитку НА теорії нечітких множин, яка дає змогу здійснити кількісну оцінку рівня розвитку НА підприємства з урахуванням нелінійних взаємозв'язків між окремими складниками: після визначення системи укрупнених і часткових показників рівня розвитку всіх видів НА і встановлення правил взаємозв'язку між частковими показниками за допомогою основ теорії нечітких множин визначаються та інтерпретуються вхідні змінні та їхні межі, визначаються функції приналежності для кожної вхідної та вихідної змінної та проводиться розрахунок розміру укрупнених показників рівня розвитку НА [1].

Ю.В. Чуб у своїй роботі для оцінки ефективності використання нематеріальних активів пропонує розраховувати прибуток, отриманий від їх використання, що безпосередньо впливають на результати діяльності підприємства з урахуванням коефіцієнта впливу i -го виду нематеріального активу на результати діяльності підприємства [12]:

$$\left\{ \begin{array}{l} P_{нма} = \Pi \times \frac{\sum_{i=1}^n C_i \times K_i}{B}, \\ \frac{P_{нма}}{\Pi} \geq \frac{B_{нма}}{B} \end{array} \right.$$

де $P_{\text{нма}}$ – прибуток, отриманий від використання нематеріальних активів, що безпосередньо впливають на результати діяльності підприємства, тис. грн; P – прибуток, що отримує підприємство від реалізації продукції, тис. грн; C_i – вартість i -го нематеріального активу, тис. грн; K_i – коефіцієнт впливу i -го виду нематеріального активу на результати діяльності підприємства; B – вартість необоротних активів підприємства, тис. грн; $B_{\text{нма}}$ – вартість нематеріальних активів у вартості необоротних активів, тис. грн.

О.В. Романенко як перспективні напрями розвитку методики аналізу використання нематеріальних активів пропонує проводити аналіз впливу вартості НА на вартість підприємства та аналіз використання НА в інтегрованих структурах [11].

О.В. Вакун за результатами свого дослідження виділяє новий напрям у сфері економічного аналізу – економічний аналіз використання нематеріального капіталу, використання якого дає змогу виділити нові індикатори ефективності діяльності підприємства. Вона пропонує підрозділяти аналіз нематеріальних активів у широкому розумінні на аналіз безпосередньо нематеріальних активів та аналіз нематеріального капіталу. Під нематеріальним капіталом авторка розуміє позитивну різницю між вартістю внутрішньо створених нематеріальних активів, розрахованою на основі понесених на їх створення витрат, та справедливою вартістю внутрішньо створених нематеріальних активів (для цих цілей науковцем запропоновано у складі пасиву бухгалтерського балансу виділяти рахунок «Нематеріальний додатковий капітал». Використання запропонованого рахунку «Нематеріальний додатковий капітал» у системі бухгалтерського обліку дає змогу відокремити той капітал підприємства, який утворюється внаслідок існування специфічних особливостей нематеріальних активів та одночасно є інформаційним джерелом для проведення економічного аналізу нематеріального капіталу підприємства) [4; 5].

Аналіз нематеріального капіталу містить аналіз структури нематеріального капіталу у складі капіталу підприємства вищого рівня; аналіз нематеріальної фінансової стійкості; аналіз рівня насиченості інтелектуальною вартістю [4; 5].

1. Аналіз структури нематеріального капіталу у складі капіталу підприємства вищого рівня передбачає аналіз структури НА у складі додаткового капіталу та власного капіталу підприємства.

2. Аналіз нематеріальної фінансової стійкості проводиться на основі розрахунку коефіцієнта нематеріальної фінансової стійкості ($K_{\text{нфс}}$) та коефіцієнта дематеріалізації бізнесу ($K_{\text{дб}}$). Загалом нематеріальна фінансова стійкість характеризує можливість підприємства як економічної системи перебувати в рівноважному стані чи функціонувати в допустимих межах відносно її фінансових

ресурсів за рахунок використання нематеріального капіталу підприємства.

Коефіцієнт нематеріальної фінансової стійкості показує можливість покриття за допомогою внутрішньо створеного нематеріального капіталу всіх залучених ресурсів підприємства і розраховується таким чином:

$$K_{\text{нфс}} = \frac{НК}{ДЗ + ПЗ},$$

де $K_{\text{нфс}}$ – коефіцієнт нематеріальної фінансової стійкості; НК – нематеріальний капітал; ДЗ – довгострокові зобов'язання; КЗ – короткострокові зобов'язання.

Позитивною тенденцією є зростання значення цього коефіцієнта для підприємства, що свідчить про збільшення можливості покриття довгострокових і короткострокових зобов'язань за рахунок нематеріального капіталу підприємства.

Коефіцієнт дематеріалізації бізнесу відображає співвідношення між наявними у підприємства ресурсами та внутрішньо створеним нематеріальним капіталом і розраховується таким чином:

$$K_{\text{дб}} = \frac{НК}{ВА},$$

де $K_{\text{дб}}$ – коефіцієнт дематеріалізації бізнесу; НК – нематеріальний капітал; ВА – вартість всіх активів підприємства.

Цей коефіцієнт допомагає оцінити частку внутрішньо створених нематеріальних джерел фінансування всіх активів підприємства. Позитивна зміна значення цього показника в динаміці на підприємствах свідчатиме про зростання ролі нематеріального капіталу під час їх функціонування. Наближення значення показника до 1 свідчатиме про все більший рівень дематеріалізації діяльності підприємства.

3. Аналіз рівня насиченості інтелектуальною вартістю проводиться на основі розрахунку відповідного коефіцієнта:

$$K_{\text{рів}} = \frac{НК}{НАШР},$$

де $K_{\text{рів}}$ – коефіцієнт рівня насиченості інтелектуальною вартістю; НК – нематеріальний капітал; НАШР – нематеріальні активи в широкому розумінні.

Цей коефіцієнт ($K_{\text{рів}}$) відображає рівень насиченості інтелектуальною вартістю, тобто показує, яка частина від усіх нематеріальних активів підприємства була перетворена на нематеріальний капітал. Тобто таким чином можна відобразити ту частку внутрішньо створених нематеріальних активів порівняно зі всіма нематеріальними активами, використання якої забезпечило появу нематеріального капіталу підприємства. Зростання цього показника є позитивною тенденцією, що свідчить про зростання насиченості інтелектуальною вартістю наявних на підприємстві нематеріальних активів. Упровадження цього показника є корисним для інвесторів, оскільки дає змогу побачити в динаміці, наскільки зростає

або спадає насиченість нематеріальних активів підприємства інтелектуальною вартістю. Таким чином можна оцінювати здатність підприємства до підвищення його балансової і ринкової вартості за рахунок більш ефективного використання внутрішньо створених нематеріальних активів [4; 5].

Висновки. Трансформаційні процеси в економіці потребують постійного розвитку та удо-

сконалення методики аналізу нематеріальних активів. Як перспективі напрями розвитку методики аналізу нематеріальних активів нами визначені портфельний та патентний аналіз нематеріальних активів; аналіз рівня розвитку нематеріальних активів; аналіз використання нематеріальних активів в інтегрованих структурах; економічний аналіз використання нематеріального капіталу підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анохіна К.О. Ефективність використання нематеріальних ресурсів підприємства: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / К.О. Анохіна. – Одеса, 2015. – 20 с.
2. Бабіч М.І., Батищева Н.М., Кантаєва О.В. Удосконалення аналізу нематеріальних активів для прийняття управлінських рішень / М.І. Бабіч, Н.М. Батищева, О.В. Кантаєва // Міжнародний збірник наукових праць. – 2013. – Випуск 2(20).
3. Банасько Т.М. Економічний аналіз використання нематеріальних активів: значення та методика здійснення / Т.М. Банасько // Вісник ЖДТУ. – 2009. – № 4 (50). – С. 6–11.
4. Вакун О.В. Економічний аналіз використання нематеріального капіталу / О.В. Вакун // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – Житомир, 2012. – № 1. – С. 55–60.
5. Вакун О.В. Концептуальна модель економічного аналізу нематеріальних активів / О.В. Вакун // Інноваційна економіка. – 2012. – № 6. – С. 137–140.
6. Диба В.М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.09 / В.М. Диба. – К., 2017. – 466 с.
7. Корнух О.В. Методичний підхід до оцінки та аналізу нематеріальних активів підприємства в умовах інноваційних перетворень / О.В. Корнух // Інтелект ХХІ. – 2016. – № 5. – С. 150–154.
8. Плекан М.В. Облік і аналіз нематеріальних активів підприємства в умовах розвитку інформаційної економіки: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / М.В. Плекан. – Львів, 2012. – 20 с.
9. Поліщук В.Л. Інформаційне забезпечення та завдання аналізу нематеріальних активів / В.Л. Поліщук, І.Д. Лазаришина // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – 2013. – Том 14. – № 3. – С. 180–186.
10. Райковська І.Т. Економічний аналіз забезпеченості та ефективності використання нематеріальних активів: методичний підхід / І.Т. Райковська // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2009. – № 1(47). – С. 108–114.
11. Романенко О.В. Методичне забезпечення аналізу використання нематеріальних активів підприємства / О.В. Романенко // Облік і фінанси. – 2012. – № 4(58). – С. 21–24.
12. Сучасні тенденції розвитку обліку, контролю й аналізу нематеріальних активів: монографія / за заг. ред. Ф.О. Журавки. – Суми: Ярославна, 2015. – 208 с.
13. Чуб Ю.В. Аналіз наявності та використання нематеріальних активів / Ю.В. Чуб // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2014. – Том 15. – № 3. – С. 225–229.